

ВИХОВНА СИСТЕМА КЛАСУ

«ДЖЕРЕЛА ДУХОВНИХ СКАРБНИЦЬ НАРОДУ» –
СКЛАДОВА ЧАСТИНА МОДЕЛІ ВИХОВНОЇ
СИСТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

«ШКОЛА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ НА
ЗАСАДАХ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ»

Педагогіка

ШКОЛИ

УДК 37.015.31:

172.15

Наша Україна – молода держава, яка перебуває на шляху радикальних політичних, соціальних та економічних перетворень, обравши шлях переходу від тоталітарних ідеологій до свободи й демократії, національного відродження, цивілізованої, соціально зорієнтованої економіки, побудови нового громадянського суспільства. Суверенній Україні потрібні громадяни, які мають глибоко усвідомлену життєву позицію.

Сьогодні важливо відтворити в українському суспільстві почуття істинного патріотизму як духовно-моральної та соціальної цінності, сформувати в молоді активну громадянську позицію, яку вона зможе проявити в усіх видах діяльності, перш за все, пов'язаних із захистом інтересів своєї родини, рідного краю, народу та Батьківщини, реалізації особистого потенціалу на благо української держави.

Ключові слова: система виховання та навчання, ідеї народної філософії, українська етнопедагогіка, народознавство, основи християнської моралі, наукова педагогіка.

**Олена
ОРАНЧУК**

Класний керівник,
учитель української
мови та літератури
Курісовської
загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів
Лиманської районної
ради Одеської області,
спеціаліст вищої
кваліфікаційної
категорії, старший
учитель, переможець
обласного туру
Всеукраїнського
конкурсу
«Класний керівник
року» (2015)
у номінації
«Класний керівник
10–11 класів»

У різні часи та епохи, в усіх цивілізованих державах сім'я, школа, суспільство ставили перед собою завдання – виховати громадянина, патріота своєї країни. Наша Україна – молода держава, яка перебуває на шляху радикальних політичних, соціальних та економічних перетворень, обравши шлях переходу від тоталітарних ідеологій до свободи й демократії, національного відродження, цивілізованої, соціально зорієнтованої економіки, побудови нового громадянського суспільства. Суверенній Україні потрібні громадяни, які мають глибоко усвідомлену життєву позицію.

Виховати таких особистостей можна за умови розвитку національної освіти, у якій си-

стема виховання та навчання ґрунтується на ідеях народної філософії, засадах української етнопедагогіки, народознавства, основах християнської моралі, наукової педагогіки.

Сьогодні важливо відтворити в українському суспільстві почуття істинного патріотизму як духовно-моральної та соціальної цінності, сформувати в молоді активну громадянську позицію, яку вона зможе проявити в усіх видах діяльності, перш за все, пов'язаних із захистом інтересів своєї родини, рідного краю, народу та Батьківщини, реалізації особистого потенціалу на благо української держави.

Виховання патріота і громадянина знайшло своє закріплен-

Директор школи, ліцею, гімназій № 1-2 2017

Презентація виховної системи НЗ: фото-слайди

Модель виховної системи Петрівської¹ ЗОШ І-ІІІ ступенів «Школи розвитку особистості на засадах національного виховання»

ОБЛАСНИЙ МАЙСТЕР-КЛАС Я. Г. КУПРІЙ «Побудова моделі виховної системи навчального закладу «Школи розвитку особистості на засадах національного виховання»

Директор **Циня Віра Іванівна**, заступни директора з виховної роботи **Купрій Ярослава Григорівна**

¹ Петрівську ЗОШ було перейменовано у Курісовську ЗОШ І-ІІІ ступенів Лиманської районної ради Одеської області.

ня в Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Концепції виховання особистості в умовах розвитку української державності», «Концепції громадянського виховання особистості», «Концепції патріотичного виховання», Програмі патріотичного виховання учнівської та студентської молоді в навчальних закладах України, Програмі «Патріот», «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді», «Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки».

Для педагогічного колективу нашої школи **патріотичне виховання** було, є і залишається пріоритетним.

Четвертий рік школа працює за авторською Концепцією виховної системи навчального закладу «Школа розвитку особистості на засадах національного виховання» (автори **Купрій Я. Г.**, **Дробішева Г. П.**; див. вріз: фото-слайди з презентації виховної системи НЗ), яка передбачає створення цілісної системи національно-патріотичного виховання учнів **шляхом реалізації таких виховних завдань:**

- сприяння вихованню духовної культури особистості, фізичної досконалості;
- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу;
- створення комфортних умов у школі для розвитку творчої гармонійної особистості;
- сприяння формуванню високої мовленнєвої культури, любові до рідної мови, поваги до мов інших національностей;
- забезпечення виховної діяльності школи як центру культурно-освітньої роботи на селі;
- виховання здорового громадянина України;

- формування екологічної культури, виховання любові і бережливого ставлення до природи рідного краю.
- продовження роботи по вивченню історії і культури, традицій і звичаїв села;
- створення ситуації успіху, заохочення учнів через рейтингову систему;
- тісне співробітництво з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, лікарнею, Петровським державним аграрним технікумом, Будинком культури.

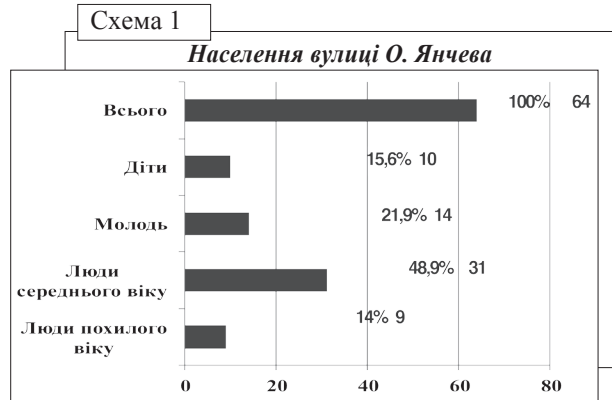
Як класний керівник я визначила для себе пріоритетним створення системи національного та патріотичного виховання учнів класу.

На уроках української мови та літератури мною напрацьований досвід по використанню краснавчого матеріалу.

При проведенні анкетування з учнями зрозуміла, що діти із захопленням досліджують історію села та рідного краю. Так виникла ІДЕЯ взяти це за основу виховної системи класу.

З учнями було проведено бесіду щодо виявлення їхньої потреби у пошуковій роботі. Вони висловили бажання дізнатися про головні культурно-історичні об'єкти села. Їх виявилось сім. Так народився проект «Сім чудес Петрівки». До проекту були залучені всі учні. Одні вели пошукову роботу, інші працювали творчо: складали вірші, перевтілювались у чудеса Петрівки, звертались до сучасників, створювали віртуальні екскурсії; дехто малював, були в нас фотографії й кореспонденти. Результатом такої колективної творчої роботи стало свято – захист проектів «Сім чудес Петрівки».

Наступним кроком стала робота над міні-проектами «Моя вулиця – найкраща». Учні були

О.В. Оренчук (перша зліва)

О.І. Чешенко (перша справа)

поділені на творчі групи. Кожна з них склала «дерево очікувань». Усі проекти були оригінальними по-своєму. Ті учні, які досліджували вулицю Житомирську, розповіли не тільки про її заснування та мешканців, а провели й цікаві соціологічні дослідження, які показали в діаграмах.

Досліджуючи вулицю Курисів, на якій немає жодного житлового будинку, було з'ясовано, що її особливість у тому, що перші будинки на ній були зведені ще в 1810 році, а сама вулиця заснована у 2009. Перша будівля цієї вулиці – садиба Курисів, гордість і краса села.

Діти більш детально зупинилися на історії Петрівського державного аграрного технікуму. Зібрали дуже багато цікавих фотографій, самі фотографували, відвідували музей, брали інтерв'ю у викладачів та студентів, записували спогади викладачів-ветеранів.

Особливістю вулиці Центральної є те, що тут знаходяться пам'ятні місця села, зокрема пам'ятник загиблим воїнам. З усього села діти поспішають у садочок та школу, які розташовані на цій же вулиці. Тут розміщено велику кількість магазинів, на полицях яких різноманітні товари.

З великою зацікавленістю учні досліджували вулицю О. Янчева. Провели соціологічне дослідження, фонографування (див. схему 1).

Діти провели велику пошукову роботу. Вони багато дізналися про життя та діяльність О. Янчева, людини, чийм іменем була названа вулиця, а також про людей, які керували дільничною лікарнею, що теж розташована на цій вулиці.

Результатом такого довготривалого проекту стали творчі роботи, мультимедійні презентації, які були показані на годинах спілкування, на засіданні обласної творчої групи заступників директорів з виховної роботи та членів обласного клубу «Творчість» при Одеському обласному інституті вдосконалення вчителів на тему «Становлення виховної системи школи з урахуванням регіональних особливостей Одещини».

Саме це спонукало мене створити модель виховної системи класу «Джерела

духовних скарбниць народу» (див. схему 2).

У Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки чітко визначена **нова стратегія** цілеспрямованого й ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України, якому притаманні такі якості як висока патріотична свідомість, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовність до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза втрати державної незалежності, виникає необхідність посилення патріотичного виховання дітей та молоді – **формування НОВОГО УКРАЇНЦЯ, що діє на основі національних та європейських цінностей:**

- повага до Герба, Прапора, Гімну України;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України;
- рівність усіх перед законом;
- активна участь у громадсько-політичному житті країни;
- володіння державною мовою;
- толерантне ставлення до представників інших культур.

Суверенній Україні потрібні громадяни, які мають глибоко усвідомлену життєву позицію. Виховати таких особистостей можна за умови розвитку національної освіти, у якій система виховання та навчання ґрунтується *на ідеях*

ВИХОВНА СИСТЕМА КЛАСУ

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ:

- Національно-патріотичне виховання: виховання громадянина-патріота.
- Формування творчої, працелюбної особистості.
- Прищеплення любові до рідного краю, шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій.
- Розвиток індивідуальних здібностей і талантів у дітей, забезпечення умов для їх самореалізації.
- Здійснення соціального, соціально-рольового та психолого-педагогічного супроводу з метою формування життєтворчої компетентності учнів.

ПРИНЦИПИ реалізації виховної системи класу:

- гуманізації та демократизації;
- суб'єкт-суб'єктної взаємодії, особистісної орієнтації;
- патріотизму, моральності та духовності, національної ідеї;
- системності, цілісності, творчості, культуровідповідності;
- диференціації та індивідуалізації, самоактивації;
- превентивності;
- технологізації.

ЗАВДАННЯ виховної системи класу:

- Виховати високо свідомого громадянина – патріота своєї держави, здатного стати на захист у будь-який час.
- Виховати повагу до символів нашої держави, культурно-національної спадщини, історичних цінностей.
- Формувати особистість, яка бере активну участь у громадському житті.
- Розвивати індивідуальні здібності кожної дитини та допомогу у самореалізації.
- Створити умови для систематизації власного досвіду дитини.
- Формувати творчу, креативну особистість.
- Виховати толерантність, шанобливе ставлення до культур інших народів.
- Використання інноваційних підходів у відродженні звичаїв і традицій рідного краю.

За інноваційним потенціалом досвід роботи можна охарактеризувати як комбінаторно-моделюючий.

Новацією є діяльнісний підхід до створення умов зростання творчої особистості через реалізацію і самореалізацію всіх учасників виховного процесу та соціуму на основі педагогічної діагностики.

Схема 3

Схема 4

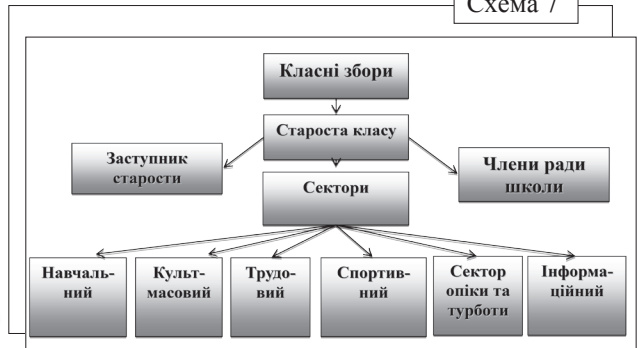
Схема 5

Схема 6

Схема 7

народної філософії, засадах української етнопедагогіки, народознавства, основах християнської моралі, народної педагогіки. Тому метою виховання в сучасній українській школі є **відновлення шляхетності українського народу, його національної гідності, високої моральності та працелюбності, відродження звичаїв і традицій.**

Створена виховна система класу «**Джерела духовних скарбниць народу**» тісно пов'язана з виховною Концепцією виховної системи навчального закладу «*Школа розвитку особистості на засадах національного виховання*» (див. схему 3).

Модель виховної системи класу створено на підґрунті творчого поєднання ідей Я.А. Коменського, В.О. Сухомлинського, В.Е. Чудновського, Г.С. Сковороди, Г.Г. Ващенко, С.Ф. Русової, І. П. Іванова та педагогів-новаторів Одещини: М.П. Гузика, О.І. Чешенко, Л.М. Ісаєвої.

В основі виховної системи класу ідеї:

- Я. А. Коменського (ідеї гуманного підходу до дітей);
- Г. С. Сковороди, С. Ф. Русової (ідеї народної педагогіки);
- В. О. Сухомлинського (ідеї гуманізації);
- Г. Г. Ващенко (ідеї українознавства);
- І. П. Іванова (ідеї колективної творчої діяльності);
- В. Е. Чудновського (віддалена орієнтація поведінки і діяльності людини, сенс життя, загальнолюдська моральність);
- М. П. Гузика (виховання нової людини відповідно до виховного ідеалу Авторської школи М. П. Гузика);
- О. І. Чешенко (інноваційні стратегії виховання нової школи в Одеському регіоні: духовно-моральне виховання, здоров'язбере-

ження, інновації у вихованні; технологія проектування інваріантних моделей виховної системи класу);

• Л. М. Ісаєвої (створення сприятливого освітньо-виховного середовища, спрямованого на зміцнення здоров'я дітей, їх фізичного розвитку, соціальної адаптації, духовного зростання).

Провідна ідея виховної системи класу – формування громадянина-патріота, особи нового типу суверенної держави України, освіченої творчої особистості з високим рівнем загальної культури, духовності, моралі, формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Виховна робота в нашому класі – цікава та різноманітна, поєднує в собі **традиційні форми роботи класного керівника** (див. схему 7) (години спілкування, класні збори, свята, благодійні акції, волонтерський рух, зустрічі з воїнами АТО, виставки-конкурси, виставки творчих робіт, відверті розмови, інтелектуальні ігри, турніри) та **нетрадиційні** (див. схеми 5 і 6) (тренінги, проекти, фестивалі, калейдоскопи, анкети думок, колажі, пошукові ігри, художні галереї та ін.), застосування яких вимагає **організацій міжособистісного інтерактивного спілкування** в різних видах соціально значущої діяльності. Велику допомогу в цьому надають батьки, з якими тісно співпрацюю (див. схему 4).

Кажуть, що найважче – це пізнати себе. Тому запропонувала **учням створити власні портфоліо**. Діти проявили свою креативність: створили родинне дерево, зробили колаж із сімейного альбому, оформили сторінки своїх спогадів, захоплень, досягнень, мрій.

Як показали результати роботи, учні із задоволенням беруть участь у конкурсах, вікторинах, екологіч-

Схема 8

Схема 9

Схема 10

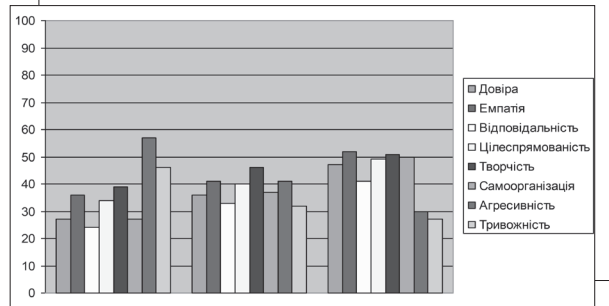

Схема 11

них агітбригадах, КВК, брейн-рингах, тематичних вечорах, складають сценарії, співають, читають, танцюють. У кожного є своя робота. Це сприяє вихованню таких загальнолюдських ЦІННОСТЕЙ як *справедливість, чуйність, чесність, гідність, толерантність, добросовісність, ввічливість, обов'язковість, працелюбність, готовність допомогти іншим*, розвиває моральну активність особистості.

Мої вихованці – переможці багатьох районних та обласних конкурсів. Вони є **лідерами** шкільного життя. Учні класу **співпрацюють** із сільським Будинком культури, бібліотекою. **Мої діти – сучасні діти! Кожен із них – людина майбутнього!**

УЧНІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ КЛАСУ

Наш клас – найактивніший у системі учнівського самоврядування школи «Рада лідерів» та за **підсумками рейтингу** участі класів у конкурсах, акціях та фестивалях. Мої учні – моя опора.

Завдання учнівського самоврядування:

- Всебічно і гармонійно розвиватися, самореалізовуватися, розвивати якості лідера заради школи, села, держави.
- Дотримуватися принципів загальнолюдської моралі, патріотизму, правди і справедливості.
- Шанобливо ставитися до культури, звичаїв і традицій минулого та відроджувати їх на сучасному етапі.
- Розвивати свої здібності і таланти та популяризувати їх.
- Берегти природу рідного краю та примножувати її.
- Формувати почуття відповідальності, свідоме ставлення до участі кожного у вирішенні класних та шкільних справ.

СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ

Головну роль у формуванні особистості відіграє сімейне виховання. У мене склалися з батьками **дружні стосунки**, тому є тісна співпраця. Особливу увагу приділяю питанням виховання дітей у сім'ї: надаю батькам педагогічну допомогу через *індивідуальні бесіди, поради, консультації, анкетування, зустрічі в сім'ї, лекції*.

Напрями роботи з батьками:

Правовий всеобуч (лекції, круглі столи).

Гендерне виховання в сім'ї (тренінги, диспути, лекції).

Спортивно-оздоровчий напрям (батьківська конференція, участь у змаганнях, акціях, тренінги).

Інформаційно-просвітницький напрям (тренінги, презентації, обговорення).

Гуманізація змісту та форм роботи з родиною і вивчення взаємовідносин у сім'ях учнів, їх виховного потенціалу.

Формування педагогічної культури сучасної сім'ї та допомога батькам у їх психолого-педагогічній освіті.

Залучення батьків до навчально-виховного процесу.

Активно працює **батьківський комітет** та **батьківський клуб «Лелека»**, які спрямовують свою роботу на залучення творчих батьків до позакласної роботи з дітьми, до індивідуальної роботи з окремими сім'ями (див. схему 8).

СОЦІАЛІЗАЦІЯ УЧНІВ У ГРОМАДІ. Взаємодія із соціумом (див. схему 9).

У взаємодії з владними структурами, районними службами, закладами позашкільної освіти, культури та охорони здоров'я, громадськими організаціями **створені умови** соціалізація учнів у громаді, зростання освіченої, творчої особистості з високим рівнем загальної культури,

духовності, моралі – громадянина – патріота України.

МОНІТОРИНГ РІВНЯ ВИХОВАНOSTІ УЧНІВ

У своїй роботі використовуємо різні методики дослідження вихованості учнів:

- анкетування,
- тестування,
- опитування,
- ранжування.

Для моніторингу були використані наступні діагностичні методики:

- дослідження поведінки в групі (метод спостереження);
- метод бесід;
- метод анкетування;
- методика «Соціометрії»;
- проєктивні методики («ДДЧ», «Несуществующее животное», «Рисунок семьи»);
- вивчення властивостей нервової системи за психомоторними показниками (тренінг-тест за Є.П. Ільїним);
- методика діагностики шкільної тривожності (за тестами Філліпса);
- методика діагностики психофізичного стану (Тест Люшера);
- вивчення особливостей міжособистісних відносин (Методика Рене Жіля).

Порівняльний аналіз рівня розвитку учнів за три роки свідчить про підвищення рівня вихованості:

- довіра у дітей зросла з **27%** до **59%**;
- відповідальність підвищилась з **24%** до **41%**;
- цілеспрямованість зросла з **33%** до **51%**;
- творчість зросла з **38%** до **51%**;
- самоорганізація підвищилась з **26%** до **50%**;
- агресивність знизилась з **57%** до **21%**;
- тривожність знизилась з **47%** до **18%**.

Аналіз моніторингу свідчить

про те, що учні стали *відповідальними, ініціативними, творчими*. Вони стали більш *організованими, самостійними*, беруть *активну участь у всіх справах класу, школи, села, району та області* (див. схему 10).

КЛАСНИЙ КЕРІВНИК

Упевнена, що саме **класний керівник** – стрижень виховного процесу. Це нитка, яка зв'язує в одне ціле *дитину, учителя-предметника, батьків, громадськість*.

На мою думку, **класний керівник** – *універсальна особистість*. Це і *вихователь, і психолог, і соціальний педагог, і педагог-організатор*.

Класний керівник повинен мати:

- **МУДРІСТЬ** учителя,
- **ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ** старшого товариша,
- **ДОБРОТУ** матері,
- **СТРОГІСТЬ** батька.

Адже для учня в школі немає ближчої людини, ніж **класний керівник**. Ми виховуємо дітей для суспільства, формуючи новий тип особистості, здатний бути патріотом своєї країни, захистити свою Батьківщину (див. схему 11).

Ми виховуємо дітей для суспільства, формуючи новий тип особистості.

Для учня в школі немає ближчої людини, ніж класний керівник.

Класний керівник – універсальна особистість!

Мої діти – найактивніший і найдружніший клас школи!

Мій найкращий 11 клас

Елена ОРЕНЧУК

Воспитательная система класса «Источник духовной казны народа» – составная часть модели воспитательной системы учебного заведения «Школа развития личности на принципах национального воспитания»

Наша Украина – молодое государство, которое находится на пути радикальных политических, социальных и экономических превращений, избрав путь перехода от тоталитарных идеологий к свободе и демократии, национальному возрождению, цивилизованной, социально ориентированной экономике, построения нового гражданского общества. Суверенной Украине нужны граждане, которые имеют глубоко осознанную жизненную позицию. Сегодня важно воспроизвести в украинском обществе чувство истинного патриотизма как духовно моральной и социальной ценности, сформировать у молодежи активную гражданскую позицию, которую она сможет проявить во всех видах деятельности, прежде всего, связанных с защитой интересов своей семьи, родного края, народа и Родины, реализации личного потенциала на благо украинского государства.

Ключевые слова: система воспитания и обучения, идеи народной философии, принципы украинской этнопедагогике, народоведения, основы христианской морали, научная педагогика.

Olena ORENCHUK

The educational system of the class «The sources of spiritual treasures of the people» as an essential part of the educational system model in educational institution «School of personal development on the principles of national education»

Our Ukraine is a young country, which is on the way of radical political, social and economic transformations, choosing the path of transition from totalitarian ideologies to freedom and democracy, national renaissance, civilized, socially oriented economy, building of a new civil society. Sovereign Ukraine needs citizens with a deeply conscious life position.

Nowadays, it is important to recreate the feeling of genuine patriotism in the Ukrainian society as a spiritual, moral and social value. In addition, it is significant to form an active civic position among youth, which could be shown in all activities, above all, those related to the protection of the interests of family, native land, people and the Motherland. Personal potential realization for the benefit of the Ukrainian state is essential.

Keywords: education and training system, ideas of folk philosophy, principles of Ukrainian ethnopedagogy, ethnography, principles of Christian morality, scientific pedagogy.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ДІЄВІСТЬ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

Впровадження *виховної системи класу «Джерела духовних скарбниць народу»* дало свої плоди:

- Створена виховна система класу сприяє **всесторонньому розвитку особистості, формуванню нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.**

- **Робота з батьками, діяльність батьківського клубу «Лелека»** посприяли підвищенню батьківської відповідальності; тренінги для батьків і дітей допомагають краще пізнати і зрозуміти один одного, укріплюють сімейні взаємовідносини.

- **Створені умови для розвитку та саморозвитку особистості.**

- Учні оволоділи **життєвими компетентностями.**

- Учні класу **активно беруть участь** у шкільному житті, займають призові місця у шкільних, районних та обласних олімпіадах, МАН, конкурсах, фестивалях, спортивних змаганнях.

- Учні класу беруть активну участь у **Всеукраїнських і Міжнародних конкурсах:** «Бобер», «Кенгуру», «Патріот», «Соняшник», «Грінвіч», «Лелека», знавців української мови ім. П. Яцика, «Сокіл» («Джура»), де займають призові місця.

- Третій рік поспіль відзначаються як **найактивніший і найдружніший клас школи**, нагороджені грамотами.

- Створена **система учнівського самоврядування** на класному, гуртковому, тимчасовому (за потребою у різних видах діяльності) рівнях.

- Двоє учнів є учасниками **районної школи «Лідер».**

- Учениця Жилкіна Вероніка **очолює шкільну Раду лідерів.**

- Усі учні класу беруть участь у **гуртках і секціях.**

- Учні класу створюють **творчі і соціально значущі проекти** «Моя вулиця», «Сім чудес Петрівки», «Моя сім'я», «Мій ідеал», «Книга пам'яті та звичаги», «Учителі – ветерани», відеоролики до Дня захисника України «Повертайся живим».

- Учні – **активні учасники у суспільному житті:** зустрічі з цікавими людьми села та представниками влади села, району; трудові десанти; патріотичні, благодійні, екологічні та соціальні акції.

- **Призери шкільного кубку інтелектуального клубу, брейн-рингів.**

- Учні – активні учасники акцій, волонтерського руху.

- Підвищився **рівень взаємодовіри «батьки – діти – школа».**

**Мої діти – сучасні діти,
майбутнє України!**